

Eestis toimub mahukas aadresside korrastamine – selleteemalised korduma kippuvad küsimused

10. märtsil 2011. aastal jõustunud [ruumiandmete seadus](#) sätestab muuhulgas nõuded aadressiandmete süsteemi haldamisele, sh koha-aadresside korrastamisele (vt 7. peatükk). Aadressiandmete süsteemi (ADS) haldaja on Maa-amet, koha-aadresside korrektsuse eest vastutavad kohalikud omavalitsused. Selleks, et töö aadressiandmetega sujuks võimalikult hästi (Eestis on kokku üle kahe miljoni aadressiandmeid omava objekti), valmis 2011. aastal Maa-ameti eestvõttel elektrooniline aadressiandmete käsiraamat ([ads.maaamet.ee](#)). Kuigi sellest mahukast väljaandest leiab vastused praktiliselt kõikidele küsimustele, toome hõlpsama kättesaadavuse tagamiseks allpool koos vastustega välja mõned enim kordunud netikommentaariesse esitatud küsimused.

KORDUVAD KÜSIMUSED:

1) Mis tuleb teha, kui soovin ise panna uut nime oma maatükile?

Tuleb pöörduda avaldusega omavalitsusse. Eelistada tuleb vanu kohanimesid. Nimi peab olema üldjuhul eestikeelne ja omastavas käändes. Murdelised nimed on samuti eestikeelsed. Võõrapärasel nimel peab olema kultuuri- või ajalooline põhjendus. Liigisõna kirjutatakse nimetavas käändes. Omastava käände nõude osas on veel erandiks juhud, kui nimetuum on liigisõnaga kokku kirjutatud (seega näiteks Tallinn ja Võrtsjärv vastavad kohanimereeglitele). Samas külas ei või olla samasugust nime unikaalaadressi nõudvatel objektidel, lisaks juhime tähelepanu, et maatüki nimi on ühtlasi selle lähiaadressiks. Reegleid on muidugi veel, siinkohal on toodud neist olulisemad. Nime määramise otsuse teeb omavalitsus.

(Loe lisaks [kohanimeseadust](#).)

2) Massiliselt muudetakse olemasolevaid nimesid. Kas tegu on otsitud tegevusega? Ametnikel igav? Mis õigusega võetakse minult ära võimalus kodutalu nimetada pere/suguvõsa nime järgi? Mis järgmiseks tuleb – kas hakatakse ette kirjutama ka seda, milliseid tähti ei tohi olla perekonnanimeses? Kõige rohkem ajab vihale see, kuidas meelevaldselt hakatakse ettekirjutama mida võib ja mida mitte.

Eesti on ainuke riik maailmas, kus pannakse eestikeelseid kohanimesid. Põhiseaduse kohaselt on Eesti riik loodud ka eesti keele ja kultuuri kaitseks. Seepärast on võõrnimede määramine muudetud tülikamaks kui eestikeelsete nimede määramine. Kui on kultuuri- või ajalooline põhjendus olemas, võib võõrnime määrata.

Korrektse aadressi mõte on tagada kohalejõudmine, õigekirjareeglitele vastavus ning sobivus meie kultuuriruumi.

Põhiseaduse, kohanimeseaduse, keeleseaduse, ruumiandmete seaduse jne täitmine on ametnikele kohustus.

3) Miks peab kinnistu nimi olema üksnes omastavas käändes?

Eesti kohanimede tuumad on omastavas käändes, selline on keele üldreegel. On ka erandeid, kuid need esinevad juhul, kui liigisõna on nimetuumaga kokku kirjutatud või kui nimetuum iseseisva sõnana ei esine (nt Võrtsjärv, Tallinn, Keskväljak). Erandeid on veel, täpsemalt saab lugeda Aadressiandmete käsiraamatust([ads.maaamet.ee](#)).

4) Uustalusid on igas maakonnas, kihelkonnas. Mis nendega nüüd ette võtta?
Nimi peab olema unikaalne küla piires – teises külas, vallas ja maakonnas võib sama nimega maaiüksus olla. Unikaalaadressi mittenõudvate objektide puhul võib samas külas sama nimi olla ka mitmel maaiüksusel.

5) Pooled Sillamäe tänavad on veel venepäraste nimedega: Tolstoi, Gagarini, Pavlovi, Gorki, Krõlovi ... Millal sinna Eesti nimed jõuavad? Kaua veel aega läheb? 10, 20, 50 aastat?

Kohanimed määrab kohalik omavalitsus. Sillamäel on kokku 30 liikluspinda (tänavat), nendest 12 on pühendusnimed. Pühendusnime määramisel peab olema määratud nii ees- kui ka perekonnanimi. Kohanime kasutamisel võib eesnime lühendada (kasutada initsiaale), kuid selle ärajätmine ei ole lubatud. Pühendusnime määramisel peab omavalitsus jälgima, et isik oleks ümbruskonnas tuntud ja lugupeetud. Kui kohalikud elanikud soovivad kohanime muuta, siis tuleb esitada avaldus omavalitsusele. Täpsemalt saab lugeda (<https://www.riigiteataja.ee/akt/774525>)

6) No milleks norida kohanimede pärast, kui keegi ei võitle igasuguste butiikide, saluunide, pubide või lihtsalt firmade nimedega, mida tihti lihtsurelik isegi hääldada ei oska.

Suur vahe on kohanimel ja ärinimel, firmanimel, isikunimel. Kohanimi läheb reaalselt kaardile ja ei ole ajutine, ärinimed vahetuvad, nendega on seotud ka ärihuvivid jne. Need valdkonnad on erinevad ja seepärast on ka regulatsioon erinev. Kohanimede ja koha-aadresside regulatsiooni ei saa laiendada teistele nimedele.

7) Ma ei saa aru inimese mõttekäigust, kes paneb krundile, põllule või metsale oma laste nimed.

Kellegi nime panek maaiüksusele ei ole otseselt keelatud. Kui nimi vastab kohanime nõuetele ja kohal ei ole ajaloolist nime, mida on vaja säilitada, siis võib ka isikute järgi nimesid määrata. Samas võiks ikkagi eelistada seda kohta kõige paremini iseloomustavaid nimesid (näiteks kultuurisündmus, loodusolustik jmt). Isikute nimed on sageli võõrapärased ja nende määramisel peab olema piisav põhjendus.

8) Panen oma maatükile ja lastele nimeks, mis tahan ja mind ei koti, mida ametnik arvab.

Ka lastele nimede panemisel kehtivad teatud reeglid (kuid seda kommenteerida ei ole Maa-ameti pädevuses). Kohanimede reeglid on aga rangemad kui isikute nimede omad. Maaiüksus on avalik objekt, ka koha-aadress on avaliku ruumi osa. Nimi läheb kaardile ja teiste kohanimede hulka, seepärast ei saa kohanimi olla ükskõik milline. Sellepärast ei määragi maaiüksuse nime mitte omanik, vaid omavalitsus, arvestades seejuures omaniku ettepanekuga. Omanikega peab vastuväidete korral erinevaid võimalusi kindlasti arutama. Kui omavalitsus ja omanik kokkuleppele ei jõua, siis jääb otsustajaks ja vastutajaks omavalitsus, kes peab nime määrama vastavalt nõuetele.

9) Aga mina arvan nii, et muutma pole vaja midagi hakata – uued reeglid peaksid uutele nimedele kehtima hakkama.

Probleemseid nimesid ei saa jätta muutmata. Kohanimi ja koha-aadress peavad olema nõuetega vastavuses ning tagama koha leitavuse. See, et varem ei ole seaduste nõudeid täidetud, ei saa olla põhjenduseks, et varem tehtud vigu ei tuleks kõrvaldada. Loomulikult on see tülikas, kuid alati saab asja koos ekspertidega arutada, et leida parim lahendus. Näiteks, kui omavalitsus ei saa omanikuga kokkuleppele, võib kaasata Eesti Keele Instituudi, Maa-ameti ja Siseministeeriumi juures tegutseva kohanimenõukogu. Igal juhul tuleb anda inimestele võimalus kaasa rääkida.

10) Kuidas kommenteerite Postimehes 8.02.2012 ilmunud artiklit, mis tekitab üle-eestilist vastukaja ja ametnikke süüdistati omavolis?

Postimehes 08.02.2012. ilmunud artikkel ei kirjeldanud olukorda päris tõepäraselt. Nimelt väitis juba peakiri, et seadus justkui keelab osa kohanimisid, nagu näiteks Uhhuu ja Saksamaa. See ei vasta tõele. Kultuuriloolise põhjenduse (nt. nimi on rahva seas levinud) korral on mõlemad nimed (Uhhuu ja Saksamaa) tegelikult lubatud. Omavalitsustele on saadetud nimekirjad maaiüksuste koha-aadressidega, kus iga aadressi järel olid välja toodud ka sellega tekkida võivad probleemid. Eraldi olid välja toodud aadressid, mis tuleb kindlasti muuta (nt on kirjutatud kirjavigadega või sisaldavad keelatud sümboleid) ning aadressid, mis vajavad lisaselgitusi. Võimalike vigade liike oli kokku ca 30. Postimehe artiklist jäi mulje, justkui oleks nõutud kõikide väljatoodud koha-aadresside ranget muutmist; ühtlasi laiendas ajakirjanik probleemsete kohanimede ringi oma äranägemisel. Selline käsitlus ajas lugejad segadusse ja tõi kaasa pahameeletormi. Paljude kõnealuse artikli kommentaariumis välja toodud kohanimede osas tegelikult probleeme pole, inimestel aga jäi mulje, justkui oleks riik asunud tegelema mõttetustega.

11) No, ei ole ju sellist linna nagu Tallinn – on Tallinna, sest targad nõuavad omastavat käänat?

Üldjuhul kirjutatakse haldusüksuste nimede ja tänavanimede korral nimetuum ja liigisõna lahku. Samas on erandeid. Tallinn on erandlik seepärast, et sisaldab nimetuumaga kokkukirjutatud liigisõna „linn“, nimetuum Tal- üksi ei esine. Võrdluseks: ka Metsaküla, Mõisaküla jm külanimed on vormiliselt nimetavas käändes, kuid eesti käändüsteemi omapära tõttu see nii selgelt ei ilmne.

Kui vaadelda kõiki Eesti kohanimisid (mitte ainult haldusüksuste omi), siis üldreegel ongi selline, et nimetuum kirjutatakse liigisõnaga kokku. Nt Emajõgi, Munamägi, Põhjalaht, Lasnamägi, Pelgurand, Mõisaküla, Metsakalmistu, Rannavärv, Kivisild, Suveaed, Rohukabjasoo, Tähigenotsumägi, Loodekarjamaa.

Kohanimede kokku- ja lahkukirjutamise reeglite kohta on selgitused aadressiandmete käsiraamatus (<http://ads.maaamet.ee/?id=352>, peatükk 28)

12) Minupärast olgu see kohanimi veider või mis iganes, peaasi, et ta oleks piisavalt eriline, et selle järgi saaks vajadusel ka realselt üles otsida.

Samas teine kommentaator: mõni paneb oma tütrele nimeks Deiyvid-Maarija ja see on ok?

Jah, kohanimede puhul on erilisus sageli teretulnud, kuid sellegipoolest peavad selles osas teatud piirid kehtima, vastasel juhul jõuavad liiga kergesti võõrapärased ning kultuuriruumi mittesobivad nimed meie kaartidele, geoportaalidesse ja avalikele teeviitadele. Tegu on siiski avaliku ruumiga, mida kasutab terve ühiskond. Keelereeglite täitmine ametlike dokumentide koostamisel on ju iseenesest mõistetav, miks seda ei peaks siis tegema kohanimede korral? Samuti võib lugeda eesti keelt meie rahvuse põhitunnuseks, miks me peaksime siis kergekäeliselt laskma kohanimedesse võõrapäraseid väljendeid?

13) Jumala õige, miks peakski panema võõramaa nimesid või kirjutama nimesid võõramaa keeles. Vana kirjaviis aga ongi mitte eesti keeles kirjutamine, sest siis veel eesti kirjakeel puudus ja eesti nimesid kirjutati saksa keeles. Ka praegu kirjutab sakslane ainult kuulmise järgi Eesti nimesid hoopiski teistmoodi.

Vana kirjakeele väljajuurimine ei ole omaette eesmärk. Sageli on nimed aja jooksul mitu korda moonduvad ja nende algset kuju ei ole võimalik enam kindlaks teha. Üldreegel on, et nimi tuleb kirjutada nii, nagu seda kohapeal traditsiooniliselt hääldatakse; õiget hääldust saab aga täpselt edasi anda just uue kirjaviisi abil.

14) Mõte on õilis ja puha, aga palun ärge hakake seda rakendama tagasiulatuvalt, sest see toob kaasa segadusi ja lisakulu.

Mõningaid segadusi võib see kaasa tuua, kui näiteks pikemat aega on juba külas mitu samanimelist majapidamist või linnas on maja aadress määratud kolm kvartalit eemal asuva tänava järgi, siis on ikkagi otstarbekas pigem kannatada ära aadressimuutmise kaaskäikude segadused, kui taluda pidevaid aadressiga seotud segadusi. Lisakulusid ei tohiks tekkida, sest riigi hallatava aadressiandmete süsteemi andmed on kõigile tasuta kättesaadavad. Kodanikule võib tekkida lisakulusid seoses uue sildi muretsemisega, kuid osad omavalitsused paigaldavad ka sildid ise. Suurem osa asjaajamistest käib pigem elektroonsete kanalite kaudu.

15) Tehke NORMAALSED seadused ja asi ants. Küll ametnikud täidavad, see ongi nende töö.

Kui iga probleemset nime eraldi vaadelda, siis seaduste osas ei ole tegelikult muudatusi vaja. Üldjuhul saadakse omanikega muudatuste osas kokkuleppele. Kui kokkulepet ei saavutata, tuleb vajadusel kaasata eksperte. Pole mõistlik mõne üksikjuhtumi alusel kohe tormata seadusi muutma. Abiks on ka aadressiandmete käsiraamat (ads.maaamet.ee), kus on selle valdkonna seaduste mõte ja probleemide lahenduskäik paljude näidete varal lahti seletatud.

16) Huvitav, mis Maa-amet siis Noarootsis ja Vormsi saarel tegema hakkab, seal on ju väga palju rootsipäraseid nimesid? Teine kommentaator: Loe artikkel läbi: ajaloolis-kultuurilised põhjused lubavad erandeid vastavate nõuete täitmises. Noarootsis ja Vormsil on olnud Rootsi asustus juba sellest ajast, kui Eesti riiki veel polnud, ja ajalugu ümber ei tee. Küll aga

saab mõjutada olevikku ja tulevikku. Kadakasakste ja võsajänkide rumalast edevusest sündinud värnimeed saab ja tuleb ära hoida.

Võõrkeelne nime vajab kultuuri- ja ajaloolist põhjendust. Noarootsis ja Vormsil kui põlisel rootslaste asustusel on põhjendatud rootsikeelsete nimede kasutamine.. Täpsemalt saab lugeda aadressiandmete käsiraamatust

*(<http://ads.maaamet.ee/?id=335>;
<http://ads.maaamet.ee/?id=454>).*

17) Kas kriisi ajal peab tingimata inimeste tähelepanu nimede probleemile juhtima?

Riigi toimimiseks on vajalik, et koha-aadress aitaks kohta leida ka kriisi ajal (seega on täpne aadress näiteks päästeametile ressurside kokkuhoid). Samuti on koha-aadresside valdkonnas valitsev segadus tingitud näiteks selle, et ei ole võimalik erinevaid registreid omavahel koostööle saada (nende eraldi haldamine on ju ressurside raiskamine): kodanikud peavad mitmeid dokumente ja neil olevaid lahtreid täitma dubleerivalt, seejärel peab hulk ametnikke tegema asjatut topelttööd, et neid dubleerivalt kogutud andmeid andmekogudesse sisestada. Sellisel meetodil jätkamine on suureks kuluartikliks nii kodanikule kui avalikule sektorile. Seepärast on vajalik, et aadressid erinevates andmekogudes omavahel ühilduksid. Samuti on oluline, et see aadress, mis kirjas on, oleks seotud ka reaalse hoone või korteriga. Näiteks 1/3 rahvastikuregistris olevatest aadressidest ei ole seostatavad reaalsete korterite ja hoonetega ja selle tagajärjel ei saaks ka 1/3 koduomanikest maamaksuvabastust. Puuduliku andmekvaliteedi tõttu tuli riigil teha asjatuid lisakulutusi ka viimase rahvaloenduse läbiviimiseks. Kui aadressiandmed oleksid korras, saaks paljude andmekogude andmete ristkasutuse teel tagada kodanikele erinevaid lisateenuseid. Täna on see takistatud, sest andmete peamiseks ühenduslüliks erinevate registrite vahel on sageli just aadress.

18) PALUN, ametimehed ja -naised. Võtke asja mõistusega ja ÄRGE MUUTKE TAGASIULATUVALT neid aadresse/kohanimesid, millel pole probleeme erineva kajastuse vms-ga erinevates andmebaasides. See toob KÕIGILE asjaosalistele ainult asjatuid probleeme ja mõttetut lisatööd/-kulu. Nimetatud reegleid võiks järgida edaspidi, uute kohanimedele puhul.

Loomulikult vaadeldakse iga muutmist vajavat aadressi eraldi. Tuleb läbi viia haldusmenetlus ja selgitada välja, kas, mida ja kuidas muuta. Seega – kõik peab olema teostatud vastavalt haldusmenetluse põhimõtetele, kus ka kodanikud saavad kaasa rääkida. Hea, kui ajakirjandus tuleks siin appi ja kajastaks infot moonutamata kujul. Kõik aadressid peavad vastama ühesugustele nõuetele, seetõttu ei saa nõudeid esitada ainult uutele määratavatele lähiaadressidele ja muutmata jätta juba varem määratud aadressid.

19) Iga aadressimuudatus tekitab segadust. Harjumaal (aga ehk ka mujal) käis hiljuti kampaania korras majade ümbernummerdamine, et paarisnumbrid oleksid ühel ja paaritud teisel pool – nagu linnades on. Tekitati selline segadus, et mitu aastat annab helpida.

Hea oleks täpsemalt teada saada, milliseid probleeme realselt ümbernummerdamine kaasa toob. Sageli annab neid ka ennetada, igal konkreetsel juhul saab ju leida parima lahendi. Kui kodanikel on

vastuväiteid, saab enne muutmisi neid arutada. Täpsemalt saab lugeda aadressiandmete käsiraamatust (<http://ads.maaamet.ee/?id=376&hl=paaris>)

20) Kas keegi usub, et viie aasta pärast otsib keegi mõnda maja selle füüsilise numbriga järgi. Juba praegu on majanumbrid telefonide GPS-is sees ja viivad täpselt vajaliku maja juurde. Ma saaks aru, kui seda oleks tehtud 20 aastat või 10 aastat tagasi. Majanumbrite muutmine on ülikulukas, võrreldes loodetava kasuga. Paluks linnaametnikel selles küsimuses riigile mitte järgi anda. Siin poleks isegi vaja tuua "ajaloolist" põhjendust. Tuleks pöörduda õiguskantsleri poole ja loll seadus ringi teha.

Loomulikult on tehnika arenemas ja see aitab asukohti mugavamalt leida. Samas ei tohiks unustada, et on olemas hulk inimesi, kes ka viie aasta pärast soovivad kohta leida ilma GPS-seadme olemasoluta. Samuti on meil Eestis 15 000 sellist eluhoonet, millel ei ole unikaalset aadressi. Need on samanimelised majapidamised hajaasustuses ja linnades olevad eluhooned, mille nimed või tänavajärgsed aadressid kattuvad. Siinjuures ei saa kuidagi olla abi GPS-ist. Lisaks on veel suur hulk eksitavalt sarnaseid nimesid, mida suulises kõnes ei ole kerge eristada. Näiteks sama piirkonna nimed Hämalase, Hämelase, Härmase, Härmiku, Hämariku, Ämblase, Hämlase, Ämmalse... Kui telefoni teel keegi neid nimesid GPS-i kasutajale ütleb, siis ei ole küll kindel, et leitakse kindlasti õige koht üles.

21) Tohtu probleem linnades on öisel ajal sõites väljakutsele, majanumbrid on ainult üksikute majadel valgustatud ning need on suureks abiks orienteerumisel, kui kaugel sa sihtpunktist oled. Võtame või Vabaduse puistee, hea kui aedade küljes on kulunud sildid maja numbriga, aga enamusel on see maja küljes ja nõnda pimedas nurgas, et ei ole võimalik seda märgata. Kutsun üles inimesi seadma majale või siis aiale valgustatud numbriga!

Siltide paigutamist hoonetele ja aianurkadele ei ole riik reguleerinud. Samas vajadus, et ka siltidel oleksid õiged aadressid, on tõepoolest ilmselge. Siltide paigutamise osas võib kaaluda ka koostöös omavalitsustega näiteks „Teeme ära“ kampaaniaaadsete hoogtöödega probleeme lahendada. Näiteks Järva-Jaanis korrastati 2011. aastal „Teeme ära“ ürituse raames suur hulk silte.

Kokkuvõtteks:

Maa-amet soovib kohanimedele ja koha-aadressidele läheneda süsteemselt. Eesti riigis on üldjuhul ka eestikeelsed kohanimed.

Eestikeelsuse kriteeriumid

Kohanime on eestikeelne, kui nimetu on:

- äratuntavalt mõne eestikeelse sõna vorm;
- kooskõlas eesti omasõnade häälikusüsteemi ja kirjaviisiga ega ole äratuntav mугanemata võõrkeelne sõna;
- füüsilise isiku nimi.

Eestikeelsete kohanimede erisused

- Aja- ja kultuurilooliselt põhjendatud juhtudel võivad nimetu maks olla ka võõrsõnad, mille tunnused on:

- tähtede f, š, z ja ž (võõrsõnatähtede) esinemine;
  - tähed b, d, g sõnavormi algul;
  - rõhk järgsilbil, juhul kui on tegemist ilmse laensõnaga.
- Võõrnimeses kasutatavad võõrtähed tulevad arvesse ainult juhtudel, kui kohanimeks on füüsilise isiku nimi.

Allikas: "Kohanimede eestikeelsuse kindlakstegemise kord"

<https://www.riigiteataja.ee/akt/774998>